

ff.). Att jag aldrig publicerade manuset förklaras av att nya, mera angelägna uppgifter kom sedan jag väl erhållit professuren. Men byggnadsforskningen blev dock en linje i det högre seminariet, där Monika Minnhagen skrev sin doktorsavhandling om det sydöstsånska huset, Gösta Arvastson om de skånska prästgårdarna och Tomas Jönsson om den sydsvenska backstugan. Själv nyttiggjorde jag mitt manus långt senare i en uppsats i *Kulturens årsbok 2000* med temat Skånes renässans. Här (liksom tidigare i *Rig 1973*) diskuterar jag också ur källkritisk synvinkel våra äldsta avbildningar av högloftsstugor utförda av Augustin Mörsberg 1592. Men inte heller denna studie med många olika infallsvinklar har beaktats av Almevik.

Almevik skrader inte orden när han talar om att byggnadshistorien fortlever och reproduceras ”liksom i en visklek där en berättelse successivt förvrängs i sin väg från mun till öra och från öra till mun”. Ett illustrationsexempel som han använder är min framställning av byggnadskulturen i *Arbete och redskap*, som alltsedan första upplagan 1970 drabbat ”varje grundutbildningsstudent med kulturhistoriskt ämne”.

Vilka krav ställer Almevik på författarna till en översiktlig handbok för nybörjarstudierande? *Arbete och redskap* tillkom när det snabbt gällde att sätta något i händerna på de ökande kadrarna av nybörjarstudenter i etnologi. Den självklara och enda möjliga förutsättningen för att boken skulle kunna komma ut inom rimlig tid var att den baserades på tillgänglig forskning och pedagogiska forskningspresentationer. Richard Petterson har nyligen beskrivit boken ”som en summering av allmogetnologins decennier av forskning” (*Blick för kultur. Idéhistoriska aspekter på etnologisk och arkeologisk kulturforskning i Sverige under 1900-talet*, 2004:86). I förordet till den senaste upplagan 2003 skriver jag att ”en helt omskriven bok hade varit att föredraga”. Men vem är beredd att snabbt göra det inför en ny intresserad studentgeneration? Litteraturförteckningen är dock uppdaterad för den intresserade läsaren.

Till Gunnar Almeviks egen avslutande skissartade tolkning av högloftsstugans *genesis* finns det naturligtvis ingen möjlighet att här ta ställning. Men det kan finnas anledning att återkomma härtill när avhandlingen föreligger färdig. Hans nu framförda kritik mot föregångarna är ganska ofarlig, då snart ingen av dem finns i livet. Men det är tråkigt att i *Rig*:s spalter möta en så ovarsam behandling av de tidigare arbetarna i vingården.

Nils-Arvid Bringéus, Lund

Svar till Nils-Arvid Bringéus

Forskningen om det sydgötiska huset

Jag ska bemöta Nils-Arvid Bringéus kritik mot min artikel i *Rig 2004/4* på några punkter, men först vill jag kort rekapitulera innehållet. Artikelns inleds med en problemformulering, som går ut på att den äldre byggnadsforskningens *teorier* och *metoder* är hårt kritiserade och i princip förkastade, samtidigt som forskningens *verk* och *utsagor* traderas liksom i en visklek. Min frågeställning handlar om *hur* byggnadsforskningens objekt har konstruerats och traderats. Jag har valt att belysa frågan genom det sydgötiska huset, eftersom det är ett forskningsobjekt som tar stor plats i historieskrivningen av den svenska folkliga byggnadskulturen.

Evolutionistisk och funktionalistisk teoribildning är i princip förkastad inom nutida humanvetenskaplig forskning. Uppmätning, kartering och typologisering är färgade av dessa äldre vetenskapstraditioner. Ny byggnadsforskning har svårt att hitta nya ingångar till samma empiriska material (den materiella kulturen), få erkännande och nå framgång i forskarvärlden. De senaste åren har tre forskningsprogram formulerats av några av landets mest meriterade företrädare för ämnesområdet: *Nya perspektiv på landsbygdens bebyggelse* (2001) genom Bengt O.H. Johansson, *Den svenska landsbygdens bebyggelse* (2002 och 2003) företrädd av Ulrich Lange, Janken Myrdal, Sten Rentzhog och Birgitta Svensson, samt *Den medeltida gården – en studie av agrar bebyggelse i Sverige* genom Janken Myrdal, Peter Sjömar och Ola Wetterberg. Ansökningarna pekar bland annat på behov av bearbetning av tidigare byggnadshistorisk forskning, nya teoretiska perspektiv, metodutveckling och fokusering på förbisedda epoker och relationer. Ingen av dessa projekt har nått framgång. Samtidigt skyltar bokhandeln med återberättelser, eller som Bringéus önskar uttrycka det, summeringar av allmogetnologins decennier av forskning. Det här är problematiskt för en ny generation forskare, som intresserar sig för materiell kultur och ett annat källmaterial än det skriftliga. Att som Bringéus avfärda min problembeskrivning, med referenser till två egna artiklar och den vitala byggnadsforskningen i det högre seminariet vid Lunds etnologiska institution under 1970-talet, är varken trovärdigt eller fruktbart.

Bringéus underkänner artikelns problembeskrivning och menar dessutom att frågan hur byggnadsforskning-

ens objekt har konstruerats och traderats är ointressant. Självklart finns det andra frågor som kan ställas i förhållande till ett material, men mitt intresse var i den här artikeln just denna fråga. Det finns, enligt min mening, en serie lärda publikationer som behandlar linnéanernas, folklivsforskarnas och etnologernas intressen utifrån idéhistoriska perspektiv. Tre av dessa publikationer nämner Bringéus själv och en annan recenseras i föreliggande nummer av *Rig*. Genren ger dock ingen större friktion i förhållande till den byggnadshistoriska forskningens utsagor.

Bringéus vill också göra gällande, genom ett antal exempel, att min artikel visar på både bristande källkritik och ett alltför smalt urval av material och referenser. Till det sydgötiska huset finns ett omfattande material. Artikeln som form förutsätter avgränsningar. De exempel av forskare och verk som jag har valt är relevanta för resonemanget som jag faktiskt för i artikeln, men givetvis inte i förhållande till resonemang utifrån andra utgångspunkter och frågeställningar. Jag har bearbetat några betydelsefulla element i den vetenskapliga konstruktionen av det sydgötiska huset

i ett långt tidsperspektiv. Jag har valt att utveckla ett källkritiskt resonemang kring de svenska gårdstyperna och karteringen av högloftsstugor, som mer generella åskådningsexempel.

I sin bok *Skiftesverk i Sverige* (1996:129) ritar Gunnar Henriksson av den gamla karteringskartan av högloftsstugor från år 1957. Han ger således bilden av att det inom ett stort område fortfarande finns en mängd byggnader av det här slaget. Det är då tämligen oproblematiskt för Karin Ohlsson-Leijon att publicera boken *Landskapshus: svensk byggtradition* (2001:6–7), där Blekinges egen hustyp är en högloftsstuga, trots att det bara finns två existerande byggnader av detta slag kvar i landskapet. Kritik mot denna aspekt av Henrikssons arbete betyder inte att jag förkastar hans omfattande fältarbete och i stort vederhäftiga byggnadshistoriska framställning. Tvärtom. Jag anser att det är nödvändigt att en ny generation forskare med historiskt intresse för det materiellt byggda förhåller sig kritiskt till den tidigare byggnadsforskningen, och då inte bara dess teori och metod, utan också den omfattande empirin.

Gunnar Almekvist, Mariestad